

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 10. marca 2022 - Leto XXXII, št. 10

stran 4

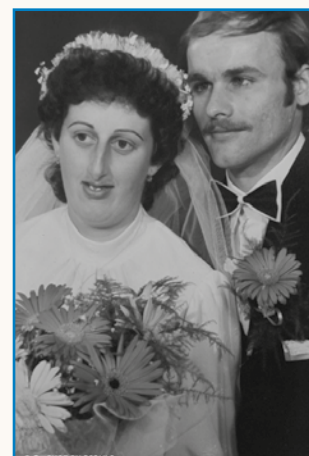
»PLEŠITE S KRIVIMI NOGAMI PA VISKIMI PETAMI«

»Moramo pokazati, da je Slovencev tudi številčno veliko«
stran 2-3

Vednom kauti sva spala
stran 8

Tau je dar, ka človek leko...
stran 10

»MORAMO POKAZATI, DA JE SLOVENCEV TU

V eni od naših prejšnjih številke lahko prebrali, da je občni zbor Državne slovenske samouprave v začetku lanskega decembra na prvo mesto slovenske narodnostne liste ponovno postavil dosedanjo slovensko par-

zbor. *Narodnostne zagovornice in zagovorniki imamo namreč pravico, da izrazimo svoje mnenje o zakonih, ki so tesneje povezani z narodnostnimi vprašanji. Sama sem največkrat spregovorila v zve-*

datno podporo,« je izpostavila slovenska zagovornica in dodala, da je Državni sekretariat za cerkvena in narodnostna vprašanja po usklajevanjih letno prispeval tudi sredstva za obnovo šolskih poslopij (na primer ureditev zunanje izolacije, zamenjavo oken in vrat oziroma strehe, ali dograditev telovadnice).

Usposabljanje pedagoških kadrov za narodnostne vzgojno-izobraževalne ustanove je eno od ključnih področij v šolstvu. *»Začeli smo razmišljati, kako lahko motiviramo dijakinje, da se izučijo za narodnostne vzgojiteljice. Zanje smo ustvarili sistem rednega štipendiranja, ki smo ga potem razširili tudi na študente učiteljstva na razredni stopnji,«* se je spominjala Erika Koleč Kiss, ki je s tem ciljem usklajevala s predstavniki obeh ministrstev, pristojnih za javno in visoko šolstvo. *»Kandidat za štipendijo se mora zavezati, da bo toliko let ostal na narodnostnem področju, koliko let je prejemal finančno podporo. Izkušnja pa kaže, da ostanejo štipendisti še naprej na ustanovi, na kateri se zaposlijo po študiju.«* Do lanskega leta je imela slovenska skupnost štiri take študente. Dve študentki sta že zaključili študij in sta zaposleni v monoštrskem oziroma gornjeseniškem vrtcu, dva štipendista pa še študirata slovenščino na sombotelški univerzi, smo izvedeli od zagovornice.

Mladi Slovenci bodo v Porabju ostali le v primeru, če bodo zanje zagotovljeni pogoji za dostojno življenje, je poudarila naša sogovornica. V te namene je madžarska vlada podprla štiriletni Razvojni program Slovenskega Porabja, ki se je – kljub pandemiji – začel izvajati leta 2020. V prvem letu so bila sredstva deljena za izgraditev ali obnovo nekaterih turističnih, kulturnih ali upravnih objektov v Porabju, lani pa so objavili razpis za male in srednje podjetnike.

»Najprej smo se bali, da ne bo dovolj kandidatov, se pa je nepričakovano veliko podjetnikov prijavilo na razpis. To dokazuje, da Slovensko Porabje živi, in če podpremo mlade

ali nekoliko starejše podjetnike, jih lahko obdržimo doma. Lahko si najdejo delo, razvijajo svoje podjetje – in s tem tudi samo Porabje. In to je naš prvotni namen, da se naša pokrajina ne izprazni, da bodo

do kakšnega denarja, bom pomagala obnoviti to zgradbo. Tako nam je leta 2017 uspelo pridobiti 50 milijonov forintov, nato pa še 530-milijonsko in 120-milijonsko podporo. To, da smo v zadnjih dveh letih

»Moje delo bi bilo povsem nesmiselno, če ne bi delala za tiste, ki so me izvolili,« poudarja slovenska narodnostna zagovornica, ki zaključuje svoj drugi uspešen mandat v madžarskem Parlamentu

lamentarno zagovornico Eriko Koleč Kiss. Če bo 3. aprila izvoljena, bo zastopnica Slovencev v madžarskem Parlamentu začela že svoj tretji mandat. Nekaj tednov pred volitvami smo kan-

zi s šolstvom in kulturo, dotaknila pa sem se tudi nekaterih gospodarskih zadev,« je naštetela Erika Koleč Kiss, ki pa je na plenarnih zasedanjih predstavila tudi 30-letnico osamosvojitve

Tiskovna konferenca pred monoštrsko cerkvijo, februarja 2021 - Erika Koleč Kiss se je zahvalila za vladno pomoč pri obnovitvi znamenite sakralne zgradbe

didatko povprašali o doseženih rezultatih v preteklih štirih letih. *»Čeprav je na sredini tega mandata izbruhnila pandemija koronavirusa, je državni zbor v Budimpešti redno zasedal,«* se je spominjala zagovornica in dodala, da so redno prirejali tudi seje Odbora za narodnosti na Madžarskem, v katerem je od leta 2020 opravljala tudi funkcijo podpredsednice. *»V preteklih štirih letih sem 18-krat nagovorila državni*

Republike Slovenije in pomembne jubileje civilnih organizacij Slovencev na Madžarskem. Kot predsednica Pododbora za šolstvo, kulturo in cerkvene zadeve je naša sogovornica največ pozornosti posvetila narodnostni vzgoji in izobraževanju. *»Državna slovenska samouprava je podpisala petletno pogodbo z Ministrstvom za človeške vire, ki je upravljalci obeh porabskih dvojezičnih osnovnih šol tako zagotavljalo redno do-*

Erika Koleč Kiss zastopa interese Slovencev na Madžarskem na samem državnem vrhu (na sliki s predsednikom Madžarske Jánosom Áderjem in predsednikom Republike Slovenije Borutom Pahorjem v Monoštru)

ljudje še naprej ohranjali svoj jezik in kulturo – povrhu pa se dobro preživljali,« je podčrtala Erika Koleč Kiss in dodala, da zagotavlja program blizu 900 milijonov forintov podpore v štirih

dobro uporabili prejeta sredstva, dokazuje, da bo cerkev 16. marca na novo posvečena,« smo izvedeli od Erike Koleč Kiss, ki je še dodala, da sta gornjeseniška in deloma sakalov-

»Priznanje za Slovence na Madžarskem« sta slovenski parlamentarni zagovornici septembra 2021 v imenu Državne slovenske samouprave izročila podpredsednik Martin Rošar in predsednik Karel Holec

enakih delih. Slovenska parlamentarna zagovornica je poudarila, da so domači Slovenci navezani na cistercijane, ki so odločilno prispevali k nastanku današnjih porabskih vasi. Za slovensko skupnost pa je prav tako pomembna monoštrska baročna cerkev, v kateri se služijo slovenske maše od leta 2007. *»Sama cerkev predstavlja takšno vrednost, da sem si zmeraj mislila: če mi bo uspelo priti*

ska cerkev že lepo obnovljeni, dolnjeseniška pa dobro napreduje po tej poti. *»Najstarejša, cerkev Štefana Hardinga v Števanovcih, pa še čaka na obnovo. Upam, da bomo v tem mandatu rešili tudi to.«* Slovenska parlamentarna zagovornica vsako leto sodeluje z Državno slovensko samoupravo pri sestavljanju letnega razvojnega programa. Kakor poudarja, je slovenska skupnost po uspešnih pogajanjih od madžarske države

»JDI ŠTEVILČNO VELIKO«

vedno prejela zaproseno vsoto. »Sistematično smo se trudili za to, da bi vse institucije pod upravljanjem skupnosti dobile, kar potrebujejo. V preteklih štirih letih je ta vsota znašala in vzgojiteljice asistentke so težko prihajale iz Slovenije, iz Porabja pa bi nekdo moral redno hoditi delat v Slovenijo. Da o sorodnikih na obeh straneh meje sploh ne govorim.«

Pogoj za glasovanje za slovensko narodnostno listo in posredno izvolitev slovenske narodnostne zagovornice v madžarskem Parlamentu je predhodna registracija oziroma vpis v slovenski narodnostni volilni imenik. To se lahko zaprosi z označitvijo točke »B« na registracijskem vprašalniku. Dosedanja slovenska zagovornica Erika Köles Kiss nam je o tem povedala sledeče: »Slovencev se je registriralo malo, nekaj več kot 270. Zaradi legitimacije pa je pomembno, da tudi na državnozborskih volitvah pokažemo, da smo Slovenci. Narodna volilna pisarna je vsakemu volivcu poslala pismo z navedbo kraja in časa glasovanja, iz dopisa pa je razvidno tudi to, ali je posameznik registriran kot narodnostni volivec. Če kdo tega še ni storil, lahko to opravi do konca marca – ali preko interneta, ali pisno na lokalni občini, lahko pa pride tudi na sedež Državne slovenske samouprave, kjer mu bodo pomagali pri registraciji. Tako se ta oseba uvrsti na volilni seznam kot volivec za slovensko narodnostno listo,« je postopek opisala slovenska parlamentarna zagovornica in zaključila: »To je še posebej pomembno zaradi tega, da bi Slovensko Porabje – kot območje, kjer živi največ Slovencev – res obstalo in se razvijalo. Zaradi tega moramo pokazati, da smo Slovenci tukaj in nas je tudi številčno veliko.«

več sto milijonov forintov. Mislim, da smo najpomembnejše stvari dosegli, madžarska vlada se ukvarja z našimi problemi. Slovenska skupnost nikoli ni prejela toliko pomoči od madžarske vlade kot prav v tem zadnjem obdobju,« je prejeto podporo ovrednotila Erika Köles Kiss.

»Pri nas pomeni zaprta meja nekaj dosti slabšega kot kjerkoli drugod,« se je na karantensko obdobje med prvim valom pandemije spominjala naša sogovornica in potegnila vzporednico s časi v senci železne zaves. »Ko so spomladi 2020 mejo zaprli, sem takoj klicala na Ministrstvo za zunanje zadeve. Nekaj časa je trajalo, dokler smo se s policijo in ministrstvom dogovorili, naj odprejo vsaj en mejni prehod iz Porabja proti Sloveniji. Končno se je odprla pot preko Verice. Čez nekaj časa pa je monoštrška policija javila, da ni velikega prometa in so prehod spet zaprli. Zares sem bila besna: pot do Prekmurja se nam je znatno podaljšala, nekatere učiteljice

Slovenska zagovornica je poudarila, da se je nastala situacija zadovoljivo rešila šele kasneje, med drugim valom pandemije pa mejnih prehodov niso več zapirali. »Problem je težko razumeti tistim, ki ne poznajo našega položaja. Kakor da bi se ponavljala zgodovina, ko smo bili odrezani od matice,« je opozorila Erika Köles Kiss. Na popisu prebivalstva leta 2011 se je za Slovence na Madžarskem izreklo 2820 oseb. Naslednje ljudsko štetje naj bi priredili spomladi 2021, so pa ga zaradi slabe epidemiološke slike prestavili za poldrugo leto. Slovenske organizacije so tako dobile nekaj časa, da seznanijo svoje rojake s pomenom števila Slovencev v državi. »Svojih korenin ne smemo zatajiti, moramo biti ponosni nanje. Kajti z znanjem slovenskega jezika, s poznavanjem slovenske kulture smo vredni več, kakor da bi imeli le eno kulturo. Druga stvar pa je to, da se spreminja odnos slovenske in madžarske države do naše skupnosti,« je opozorila slovenska zagovornica

in dodala, da se lahko na popisu za Slovence izreče vsakdo, ki je slovenskega porekla. »Tokrat je vprašalnik nekoliko drugače sestavljen, izpraševalci ne smejo preskočiti nobenega vprašanja. Vsakdo mora paziti, da se izjavi za Slovence. Sama bi bila izredno vesela, če bi nas bilo vsaj štiri tisoč, kar bi bilo optimalno število.« Predstavniki slovenskih organizacij bodo šli do ljudi in obiskali tudi naselja, ki še nimajo priznane slovenske skupnosti. »Prepričani smo, da je več kot 25 Slovencev na primer v Csörötneku, Sopronu ali Gyóru. Če pa na popisu ne izrečejo svoje narodnosti, ne bodo mogli ustanoviti lastnih slovenskih samouprav. Naredili bomo vse, kar je v naši moči, da bi se pokazalo, koliko Slovencev je zares na Madžarskem.«

Naša sogovornica se trudi, da bi v vsakem naselju, kjer živijo Slovenci, forum priredila vsaj enkrat na leto. »Moje delo bi bilo povsem nesmiselno, če ne bi delala za tiste, ki so me izvolili za to funkcijo. Situacija v Porabju lahko spoznam, če sem med ljudmi. Prav zaradi tega prirejam forume od prvega leta svoje izvolitve. Takrat sem predstavljala, kaj je moje delo, koga zastopam. Pravzaprav niti sama nisem vedela, kaj bom lahko dosegla v svoji funkciji. Od takrat pa predstavljam svoje delo in rezultate v zadnjem letu ter sprašujem po težavah,« je namen svojih srečanj z volivci opisala Erika Köles Kiss.

Na koncu pogovora je naša sogovornica poudarila, da je bila zmeraj rada med Slovenci. »Čeprav sem v Budimpešti več dni na teden, je moj življenjski prostor Slovensko Porabje. Tukaj sem doma.«

(Slika na 1. strani: Na števanovski šoli z državnim sekretarjem Miklóšom Soltészom in predsednikom DSS Karlom Holcem.)

-dm-

fotografije: iz arhiva pisarne slovenske zagovornice

Ministrica sprejela članice nacionalnih parlamentov vseh štirih sosednjih držav

»S trkanjem na številna vrata odločevalcev iščete poti do uresničevanja manjšinskih pravic«

V Vili Podrožnik v Ljubljani je ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu dr. Helena Jaklitsch sprejela članice nacionalnih parlamentov vseh štirih sosednjih držav, pripadnice slovenske narodne manjšine, in sicer poslanko hrvaškega sabora Barbaro Antolić

Ministrica s prejemnicami zahval (Fotografija: Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu)

Vupora, zagovornico Slovencev v madžarskem parlamentu Eriko Köles Kiss, senatorko zgornjega doma italijanskega parlamenta Tatjano Rojc in poslanko avstrijskega zveznega parlamenta Olgo Voglauer. Srečanje, ki je bilo pripravljeno tudi z namenom, da se pripadnice slovenske manjšine ter članice nacionalnih parlamentov spoznajo, se povežejo in pričnejo medsebojno sodelovati, je obrodilo tudi že prve sadove. Gostje so se namreč odločile, da že v prihodnjih mesecih v enaki sestavi obišejo svoje parlamente in tam nadaljujejo s plodnimi pogovori, ki so jih pričele v Ljubljani. Ministrica dr. Helena Jaklitsch je srečanje izkoristila tudi za podelitev zahval Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu senatorki Tatjani Rojc, poslankama Olgi Voglauer in Barbari Antolić Vupora ter zagovornici Eriki Köles Kiss za njihovo predano delo, skrb in zavzemanje za uresničevanje manjšinskih pravic avtohtone slovenske narodne manjšine v Italiji, Avstriji, na Hrvaškem in Madžarskem. Ministrica je v svojem nagovoru izrazila veselje, da imajo prvič v zgodovini Slovenci, ki živijo v sosednjih državah, svoje predstavnike oziroma predstavnice v vseh štirih osrednjih hramih demokracije, in opozorila, da bi bilo prav, da bi to bila že sama po sebi pravica manjšine. »Res je, bilo bi še veliko lepše, predusem pa pravičneje, da ne rečem biti bi moralo samoumevno, da bi bile v parlament izvoljene, ker ste Slovenke. Toda čeprav temu ni tako, z izjemo gospe Köles Kiss, ki je v parlamentu kot zagovornica Porabskih Slovencev, lahko opazujemo, kako s svojim neutrudnim delom, trkanjem na številna vrata odločevalcev iščete poti do uresničevanja manjšinskih pravic,« je izpostavila ministrica. Erika Köles Kiss pa je med drugim povedala, da se počuti zelo počaščeno, »ker se je ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu spomnila, da tudi v zamejstvu opravljamo delo za skupno dobro vseh Slovencev v Sloveniji in v zamejstvu.«

Pripadnice slovenske narodne manjšine in članice nacionalnih parlamentov je pred njihovim srečanjem z ministrico sprejel tudi slovenski predsednik Borut Pahor.

Silva Eöry

PREKMURJE

Dobrodelni fašenek

Zavolo toga ka je hvala baugi, furt menje nevol zavolo nauvoga koronavirusa in so se ukrepi začnili sproščati, je bilau za fašenek pa malo več družjenja kak v preminauči dvej lejtaj. Tüdi v Prekmurje so pa prišli kurenti in so pomagali odganjati zimo. Na Vaneči so na fašensko nedelo člani domanjoga kulturno-turističnoga društva pa odili od rama do rama. Raztalali so se na tri skupine in so gorziskali vsakši ram v vesnici. Brodim, ka so jih bili najbole veseli tisti lidge, steri živejo sami, vej pa so bar za neka minut k njim pauleg kroflinov prinesli ške neka veseldja. Na Hotizi so nej zberali samo najbaukšo fašensko masko, liki tüdi najbaukši kroflin, steroga je pripravila in ocvrla Marjana Balažic, druga je bila Urška Kohek, tretja pa Zinka Lebar. Krofline, stere je pripravilo deset domanjih vertinj, so na konci raztalali deci.

Lions klub Murska Sobota pa je v sodelovanji s firmo Mlinopek pripravo humanitarno akcijo z imenom Dobrodelni krof. Mlinopek je za tau akcijo prispevo 1100 kroflinov. Od toga so jih 640 v dar daubili stanovalci in zaposleni Doma starejših Murska Sobota, druge pa so v zameno za prostovoljne prispevke raztalali na humanitarnom senji, stero je bilau v soboškom bautoškom centri BTC. Ške 200 kroflinov je v dar cujda sam bautoški center. Vküperpobrane peneze do v sodelovanji s Centrom za socialno delo Murska Sobota podelil enoj mladi držini, stera je v socialni stiski. Tüdi na sam fašenski den se je akcija nadaljevala, vej pa so vse firme povabili, ka naj pri njih naročijo krofline in namesto ka bi jih plačali, dajo prostovoljne prispevke za njihovo dobrodelno akcijo.

Silva Eöry

»PLEŠITE S KRIVIMI NOGAMI PA VISKIMI PETAMI«

27. februara so se oblake nad Varašom samo tak graužali. Če bi tau nej dojšlo, je vöter na fašensko nedelo tak fudo, ka so se drejve vogibale. Vrejmen pa je nej vzelo volau članom Društva porabski slovenski penzionistov, ka bi vküppišli pred Slovenskim domom in se koražno veselili.

V folklornoj skupini domanji penzionistk plešejo samo ženske - donk pa lepau gordržijo kulturno erbo svoji starcov

Fašenek je vsakšo leto eden največji program toga društva, depa zavolo koronavirusa so ga lani nej mogli držati. »Letos ga štejmo ranč tak svetiti kak do tejga mau, samo telko de razlika, ka nemo šli vö v center Varaša. Ostanemo na nauvom parkirišči pri Slovenskom domi. Vüepam, ka de ranč tak veseli pa dober fašenski zadvečerak, kak če bi povorka bila,« nam je povödala predsednica penzionistov Marijana Fodor v gvanti Fašenka, te pa odletela iskat svojo Lenko.

Vesela kompanija je bila naravnana v vsefelé fašenske maškare, djufkale so čalarice, rafankerarge, čistilke, bohocke pa medicinske sestre. Fejst so igrali trgé fudaške in trgé trejtarage, farbasta skupina se je za en malo napautila na veuki plac pauleg hotela Lipe.

»Zdaj pa, našo drago lüstvo, töj je té čas, ka se leko veselíte in leko plešete kak grunska strejla. Taun pod tjiklami pa pri nogaj, če de koma fejst mrzlo, ali de pa fejst žeden, dobi se tjöjano vino pa topeu tej. Hajde, muzikanti, pokažite, kak znate igrati!« Tak je volau za ples naredo mali lapec Jožef Kosar, šteri je flajnsno vdardjo po svojom bobéni. Maškare so

gaugale in se koražno sükale na betoni, nej jim je sfalilo sape.

Na letošnjo fašensko nedelo sta se s programom nalekli dvej skupini domanjoga društva, de so pa ništerne goste tö pozvali. Oprvim je zaplesala folkorna skupina penzionistov, štera, žau, nema moški članov. Žens-

glasno so zaspejvali ništerne porabske ljudske pesmi. »Dosta nam je do toga, ka pesem ne preminé, spoj pa tista, štera je v tajoj krajini doma. Zatok spejvamo domanje ljudske naute, en par pa smo se je navčili s Slovenije tö,« smo zvödali od Matije Horvata, šteri kak zborovodja vsakši terek

dojstavili v Varaši, če mo slovenski penzionisti meli povorko. Vej pa prej če mi nika ne delamo, je varaš mrtev,« smo čüli od podpredsednice, štera je eške povödala, zakoj má društvo dvej kulturni skupini. »Škémo prejkdati našoj mladoj generaciji, ka smo od svoji starišov erbali. Radi bi,

Sakalauvčarge so vsakšo leto pauleg pri varaškom fašenki - letos je njina folkloro nutpokazala slovenske in mađžarske plesne motive

ke so gorstaupile s porabskimi in prekmurskimi ljudskimi plesi - v fašenski gvantaj. »Furt iščemo nauve članice, ka bi vsikdar meli 6-7 parov. Ča-

zadvečerka flajnsno odi v Monošter spejvat s penzionistami. Na veukom placi pred Slovenskim domom se je s porabskimi in prekmurskimi plesi nutpoka-

Pevski zbor Rozmarin Društva porabski slovenski penzionistov je na fašensko nedelo zaspejvo koražne domanje naute

kamo, ka bi se pomalek vse oprlo, pa bi meli več nastopov tü v Porabji. Depa naše ženske rade odijo v Slovenijo tö, vej pa leko spoznajo dosta vse nauvoga,« nam je tapravla mentorica skupine Dragica Kolarič.

Porabsko slovensko penzionistično društvo má zdaj že en lejpi cajt svoj pevski zbor Rozmarin tö, v šterom pa gestejo moški pesmarge ranč tak. Na fašensko nedelo je skupina gorstaupila dvakrat, lepau dvo-

zala edna druga plesna skupina ranč tak. »Sakalausko folkoro smo pozvali zatok, ka ajedna zvünašnja skupina tö baude. Uni so naši, vsikdar z njimi svetimo, vsikšo leto mamó fašenek z njimi,« nam je razto mačila podpredsednica društva v hejcnom, farbastom klabüki. Marijana Kovač je cujdala, ka je biu viruš januara eške trnok graubi, zatok so se nej pokisili organizérati povorko.

»Kak je vse bole pauleg üšo fašenek, tak so me vnaugi

če bi tau mladina dale nesla, tak slovensko rejč, kak kulturne programe, štere mi delamo. Mi se na tejm trüdimó.«

Fašenki so tistoga nedelskoga zadvečerka zatok vküppišli, ka bi tazagnali grdo zimau. Zavolo toga so čalarice zakürile eden menjši odjen, kauli šteroga so plesale vküper s Fašenkó in Lenkov. »Muzikanti, zdaj pa tak igrajte, ka aj vüja vsakšoma raznok stödjijo pa aj lüstvo tak pleše, ka de se asfalt začno topiti!« je na svoj bobén vdaro mali lapec, te pa vsikšoga pauzvo na večerdjo v restavracijo.

Prva kak bi se začnilo veselo pögučavanje in ples na melodije dvej prekmurski goslarov, sta ništerne porabske pesmi eške dvoglasno zaspejvala naaupek naravnana člana Porabskoga triona, šteriva je sprejajo gorički ansambel Što ma čas. Tak se je končala fašenska nedela penzionistov, šteri pa vüpajo, ka kleti leko držijo že pravi fašenek s povorkov po Monoštri in tak razveselijo vse lidi v varaši. (Kejp na 1. strani: Veseli fašenki in goslarge pred Slovenskim domom - letos se je ranč tak naravnalo dosta penzionistov.)

-dm-
foto: Silva Eöry

Indašnje slovenske meštrije - 10.

Šauštarge in coklarge

Etognauk smo pripovedjali o usnjaraj (bórmúvesek), šteri so spoj povezani s čevljarami (šauštarami). Inda svejta so té dvaje féle majstri eške vkúpne ceje tó meli, v gorenjskoj Škofji Loki so ednoga takšoga stvaurili že leta 1459. V dokumentaj pa leko o slovenski šauštaraž štémó že dosta-dosta prva, ka nam svedoči, ka gučimo od edne trnok stare meštrije.

Čevljarge so nej samo po varšaj delali, liki med drügim v

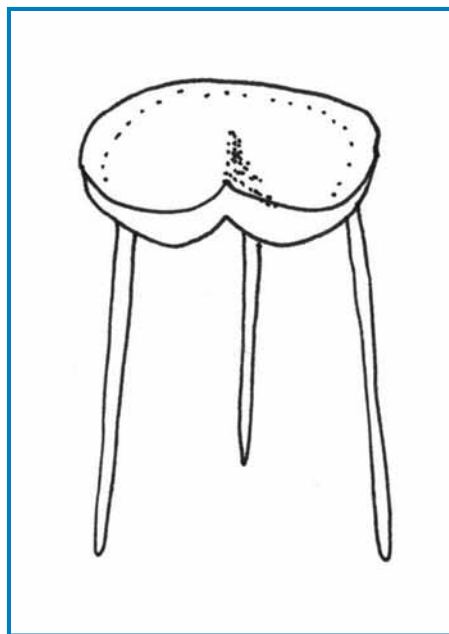
policaž, vnaugi med njimi pa so meli ftiče v klonji, ka bi jim med delom s svojim fúčkanjom veseldje delali. Inda svejta so svejtli s petruli posvejtami, njino sveklino so nutpostavili z glažojnatnimi kruglami, punimi vodé.

Šauštaram je pomagalo več lüdi: pomočnikom je bilau dopúščeno celau fajfo kaditi, inaške pa so mogli vsefelé delati v delavnici, iži ali štali tó. Domanjo meštrijo so z nemškov

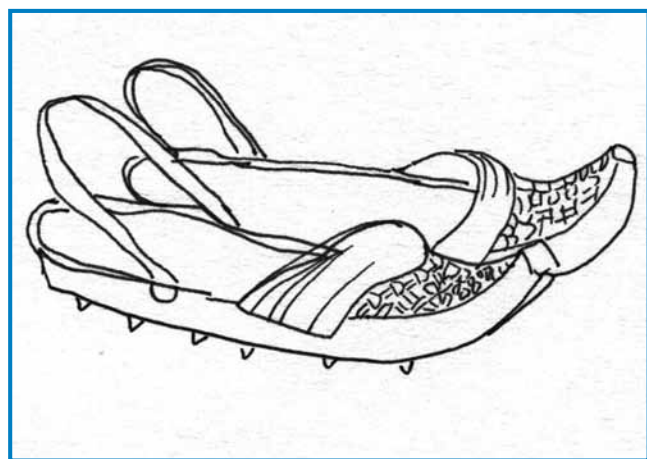
lenjske Ribnice, šteri so svoje lesene produkte v krošnjaj na rbtaj kauli nosili. Tak so činili šauštarge tó, šteri so na rame navezali gotove črejlve in tak ojdli od vési do vési. Poznali so je zvün gnešnje Slovenije tó, s Tržiča so na priliko na gausti ojdli odavat prejk na avstrijsko Koroško.

Šauštarija v primorskoj vési Miren pri Gorici je dosta mlajša kak indrik na Slovenskom. V prvoj polovici 19. stoletja je bilau tam eške trnok malo čevljarov, na začetki 20. stoletja pa je bilau od komaj gezero lüdi v vési že kauli 150 šauštarov. Tau je nej čüda, vej je pa v vesnici živel furt več lüstva, blüzi je tekla voda za usnjarstvo (reka Vipava) in leko

Cokle so - kak hasnovitna in zdrava obütev - najduže gorostale na Gorenjskom, Koroškom in na štajerski bregaj Pohorje pa Kozjaka. Če rejšan so lesene paučline rédili doma, je tau bilau delo pravi majstrov, najbolje tesarov in tišlarov. Küpci so znali, od koga

Šauštarge so med delom komaut sejdlji na niskom, krauglom lesenom stauci s trejmi nogami

Pastérske »cokle« z gorenjske Velike planine - njini vrnji tau so spletili z viter, spaudnji pa je biu z lesá, z železnimi cveki

gorenjskoj vesnici Žiri tó, gde je z domanje šauštarske tradicije vózrasla erična slovenska fabrika za črejlve Alpina. V našom Prekmurji so inda ranč tak na veuko rédili obütev, pred drügov svetovnov bojnov je bilau na priliko samo v Tórnišči više sedemdeset šauštarov. Té so svoje črejlve in čizme odavali na slovenski senjaj, de so pa s svojimi produkti dostakrat odišli prejk na Rovačko tó. Najbole poznani slovenski čevljarski varaš je gvüšno gorenjski Tržič. Že inda svejta je biu puni vsefelé majstrov, v drügoj polovici 19. stoletja so se tam dale šaulali šauštarski inaške. Čevljarge so za svojoga patronuša odebrali svetoga Krišpina, o šterom so za hej radi gučali: »Njegvi svetek je v pondejlek, ne vejmo pa na šteroga. Zatok ga svetimo na začetki vsakšoga kedna.«

V Tržiči je bila šauštarska delavnica skoro pri vsikšoj iži. Čevljarge so meli svoje škéri na niskom stoli, pri šterom so sejdlji na stauci s trejmi nogami. Lesena kopita so držali na

rečajav zvali »hausindustrija«, zvün toga pa so v Tržiči že pruti konci 19. stoletja opérali veške in menjše fabrike za črejlve. Najbole erično so zozidali leta 1911, tau so po prejdnji Petri Kozini zvali »Peko«, v njej so obütev rédili eške do nej davnik.

Tržiški šauštarge so leder dobili v svojom varaši ali od drügi gorenjski usnjarov. Material so kúpüvali na senjaj, gde pa so na štandaj odavali svoje črejlve in paučline ranč tak. S svojimi pomočnikami in inašami so ojdli od rama do rama in tam rédili pa popravljali črejlve za cejle držine. Gda so prišli, je biu veuki svetek, najbolje za mlajše. Čevljarge so ojdli po svejti in zvödali vse kaj hasnovitnoga, zanimivoga ali hejcnoga, tau pa so radi dale škrpitali. Tau pa zatok, ka bi se pri nedelskoj svetoj meši čülo, štera má nauvo obütev.

Na začetki naše serije smo pisali o »suhorobaraj« z do-

so kúpili fali friški leder z Indije ali Djužne Merike. Tau pa je tó nej slejdnje, ka so svoje črejlve fanj leko odavali v bližanjoj Gorici, depa dale v Vipavskoj dolini, Istriji in Dalmaciji ranč tak.

Če rejšan so v istini bili šauštarge, moremo ejkstra gučati o »copataraj«. Té so rédili papuče za domanji, vsakdenešnji nüc, najveške njino središče je bila vesnica Krakovo pauleg Ljubljane. Tam so obütev delale ženske v zimi, vej so se pa v letni mejsecaj spravljale s svojimi gračenkami. Papučarska meštrija je do začetka prve svetovne bojne vómrla, vertinje v tajoj vési pa se do gnes na veuko spravljajo z zelenjom in raužami.

Pri papučaj moremo mujs pripovedjati o »coklaj« ali leseni paučlinaj, šteri so prejk najstarejša slovenska obütev. Njino ime pride z latinske rejči »soccus«, tau so bili léki paučlinge v antični časaj. V 9. stoletji so je poznali že na Slovenskom tó, v naš gezik je ta rejč prišla s taljanskoga »zoccoli«.

aj kúpijo cokle: obütev je mogla biti léka in nej preveč trda. Poznamo cokle, štere so rédili cejlak z lesá - poplat s tršoga, vrnji tau pa z bole mékoga. Slovenski človek je noso takše lesene paučline tó, od šteri vrnji tau je biu pleten s slame ali pa napravljen z ledra.

Po ništerni drügi slovenski krajinaž so ranč tak rédili in nosili cokle. V Bejloj krajini so je napravili cejlak z lesá, vrnau tak kak na Holandskom. Na dolenskom Kočevskom so paučline na nogé privezali z lipovov skaurdjov, kauli gorenjskoga Kranja pa so cokle nücali samo za delo v štali.

V Sloveniji je eške gnesnedén veuka moda nositi moderne cokle, štere pa rédijo že po tihinskoj peldi, nej pa po staulejtnoj domanjoj tradiciji. K šauštaram tó samo zveškoga te odimo, gda je trbej popravljati naše črejlve. Donk pa leko povejmo, ka ta meštrija ne mrgé vó tačas, ka mo na svoji nogaj obütev nosili.

-dm-

ilustraciji: Marija Kozar

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Porabska križna paut za zmišlavanje

Križna paut je tašo mesto, kama človek zato dé, ka se pomiri, moli pa malo razmišla. Če na dukšo paut demo, te več molimo pa več zmišlavamo, bola spoznamo sami sebe. Edna taša najdukša paut, gde človek leko zmišlava, je El Camino (Jakobova pot), stera je 800 kilomejtrov duga. Depa proti taumi je od leta do leta več lidi, steri se podajo na tau dugo romarsko paut. Zdaj se v Železni županiji, v Porabji tó začne delati križna paut, stero Državna slovenska samouprava organizira. Zato se zové Porabska križna paut, ka de prejk vsakše porabske vesi pelala, v vsakšo vesi ta dve štaciji. Ta paut je nej tak duga kak El Camino, depa dukša je, kak je redna križna put bila s svojim 1,5 kilomejtrov. Na Porabskoj križnoj pauti petdvajsti kilomejtrov mora dolazopojditi tisti, steri pri vsikši štaciji se ške staviti pa moliti. Tau znananöjva, če človek lopau pomalek dé, moli pa zmišlava, te v osmi vöraj go leko zopojdi.

Paut tak baude vönapravljena, ka nas po 14 štacijaj nazajpripela ta, gde smo štartali. Etak te avto leko na parkirišče postavimo pa gda paut dolazopojdimo, se lopau domau leko odpelamo. Kak štacije tak cejla paut de označena, na njej zablautiti ne more. Če se stoj vzeme za tau križno paut te po najlepšoj porabski krajini se leko sprehaja. Tam, gde je najlepša pokrajina, tam se lesene stolice doladejejo, gde si romarji, turisti leko počinejo.

Vse štacije iz lesa, iz hrastovoga lesa se vönapravijo, kak kakšni mali križi do vögledali, naprej se pa keramična tabla gorazošrajfa s aktualnim kejpom za tisto postajo.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Srečanje šolskih ministrov Slovenije in Italije

Ministrica za izobraževanje, znanost in šport Simona Kustec se je v Bologni srečala z italijanskim kolegom Patriziem Bianchijem. Na srečanju sta se ministra zavzela za vzpostavitev delovne skupine za sodelovanje na področju manjšinskega šolstva. »To je pomemben korak naprej, saj bomo skupaj naslovili odprta vprašanja in jih lahko sproti reševali,« je poudarila ministrica Kustec. Po dvostranskem srečanju sta ministrica skupaj z evropsko komisarko za inovacije, izobraževanje, raziskave, kulturo, mladino in šport Marijo Gabriel obiskala vrtec v Bologni, ki predstavlja primer odlične prakse predšolske vzgoje. Simona Kustec je sodelovala tudi na ministrski konferenci o vlaganjih v predšolsko vzgojo in izobraževanje, na kateri so svoje poglede ob slovenski ministrici predstavili tudi ministri Italije, Španije in Cipra ter komisarka Gabriel.

Digitalni boni

Poslanci so na izredni seji sprejeli zakon o spodbujanju digitalne vključenosti, ki prinaša digitalne bone za 150 evrov. Letos jih bodo prejeli dijaki, študenti in učenci zadnjega triletja osnovne šole, z boni pa bodo lahko kupili novo, obnovljeno in rabljeno računalniško opremo, starejši od 55 let in upokojenci pa se bodo lahko udeležili subvencioniranih tečajev s področja digitalne povezanosti. Za leto 2022 je njihova vrednost določena pri 150 evrih. Gre za prvi sistemski zakon, ki ureja pridobivanje digitalne pismenosti do zdaj, je poudaril minister za digitalno preobrazbo Mark Boris Andrijačič. »Naš cilj je do leta 2028 vsaj 80 odstotkov odraslih opremiti z vsaj osnovnimi digitalnimi spretnostmi in znanjem,« je še dodal minister. Prve tečaje naj bi pripravili to jesen, prve bone pa bodo mladi lahko začeli uporabljati 15. junija.

PISALI SMO PRED 30. LEJTI

V 5. številki Porabja, stera je vöprišla 12. marcüša leta 1992, je na na prvi strani objavljeni kejp, pod sterim piše, kak je svoj monolog na konci igre, stero so lutkarji z OŠ Gornji Senik predstavili na občinski reviji lutkovnih skupin v Murski Soboti, zgotovilo strašilo: »Ka aj eške povejm! Pá so me prejkstrausili, tej vrajži vrabli! Zdaj mi vse obečevajo, te de pa vse po starom. Tackali do mi po glavej. Mladi na njivi vse poklückajo. Marko de tak brečo, ka de mi slama na glavej vse vkríž stala. Lüstvo de se mi pa conalo, ka sam več nej za nüc. Ge mo pa dremo, pa si obečavo, ka de kleti na valentinovo, buma, buma, vse ovak.« Bralci so ške zvedeli, ka so se seniški lutkari na reviji lutkovnih skupin, na steroj je sodelovalo šest skupin, notpokazali z igrico Ko se ptički ženijo. Besedilo za skupino je napiso Feri Lainšček, predstavo pa je režiro Miki Roš. »Zanimivost nove predstave je, da je del teksta v narečju, strašilo govori v lepi gornjeseniški govorici. Vse v tej igri (rekviziti, lutke, scena, glasba) je prilagojeno Porabju, preprostosti in trdoživosti, duši, ki hkrati joče in se smeje. Te prvine je začutil avtor besedila in tudi režiser, ki je na strokovnem pogovoru rekel: „Zaljubljen sem v Porabje. Porabje mora ohranjati, kar ima, ne pa po vsej sili spreminjati. Moj pogoj je bil, ko sem začel delati s skupino, da bo v predstavi tudi dialekt.“ Tega pa bodo najbolj veseli občani porabskih vasi, ki bodo lahko prek vloge v narečju spremljali in razumeli dogajanja na odru, ko bo skupina gostovala pri njih. In da si gostovanja želijo, so povedali tudi člani po poti domov iz Sobote,« je napisala Marijana Sukič.

V rubriki Kalendar (13) je pod naslovom PRVE NOVINE Marija Kozar pisala o tom, ka so najoprvm v prekmursko-porabskoj slovenskoj rejči pisali knige dühovniki in školnicke: »Imre AGUSTIČ je odo v gimnazijo v Somboteli, po tistom pa je delo na grofoski marofaj Szapáryja pa Bathýányina. Par lejt na Dolenjom Siniki tö, gde se je sam navčo stenografijo (gyvorsirás). Odišo je v Pešt, gde je 15 lejt büu stenograf (gyvorsíró) v parlamenti. V Pešti je živo i piso v vogrske novine en cajt. Daleč od svoje rojstne krajine ma je falila slovenska materna rejč, slovensko lüstvo. Zato si je zbrodo, ka de un sam vödávo slovenske novine za Slovene na Vogrskom. Tak je 15. sep-

tembra 1875 oprvm vodau: PRIJATEL. Znanost razserjüvajokse meszecsne novine.

Agustič je piso v našoj slovenskoj rejči pripovejsti i pesmi pa o vogrski politiki, slovenske parpovejsti i pesmi o pravici do svojega jezika, zgodovine. Prve slovenske novine na Vogrskom nej so se

Prizor iz lutkovne igre Ko se ptički ženijo gornjeseniške lutkovne skupine na naslovnici izpred tresti lejt

usikšoma vidle. Zato je AGUSTIČ v slejdnjom mejseci 1876-oga leta tau napiso v svoje novine: »Prejde ono lüstvo, štero je brezi znanosti. I dönok se nájdo tákši, ki eto kaplo našim slovenom ne voščijo. Protivnicke so ‚Priatelj‘-i zato, ka zákoj naše slovensko lüdstvo obüdjáva. . . Na sloboščine je samo vučen narod zreli. ‚Priatelj‘ za vas Slovene! Najdo se tákši, ki to lažejo, ka jaz naše slovene proti domovini, proti onoj zemli dráždžim, gde ste se narodili, proti onoj zemli, štera vam krüh dá, proti onoj zemli, za štere sloboščino so se naši sloveni ravno tak borili, kak oni, ki so v jeziki tüdi vogri.

Ne vidi se hüdovolnikom, ka slovenski pišem vam. Kak pa te, či vaše lüstvo drügi jezik ne razmi, ščejo te, ka bi se znanost med našim i sloveni razšürjávava? Našim slovenom ne slobodno, po njihovom maternom jeziki zvediti zgodjenja sveta?»

Mejsečne novine PRIJATEL so oslejd-njim vöprišle dva dni pred smrtjov AGUSTIČA, 15. juliüša 1879. Prve naše novine je lüstvo med Mürov i Rábov leko štelo štiri lejta. Za šest lejt (1885) so v Murski Soboti začnili vödavati vogrske novine MURASZOMBAT ÉS VI-

DÉKE, v šterom so včasik slovenski tö pisali.«

Zanimive so bile tüdi vesti, stero so bile objavljene v rubriki ... do Madžarske. Prva je bila z naslovom SREČANJE V MONOŠTRU: »26. februarja so bili gostje Zveze Slovencev dr. Gyula Puzstai, predsednik županijske skupščine Železne županije, Andrej Gerencser, župan občine Murska Sobota in Károly Bauer, župan Monoštra. Na pogovoru so se zavzeli za boljše gospodarske odnose med regijami in izrazili željo za čimprejšnje odprtje mejnega prehoda Gornji Senik-Martinje. Od dr. Puzstaja smo zvedeli, da je odgovornost za mejni prehod prevzel obrambni minister Madžarske, dr. Lajos Für, za odprtje pa bodo zaprosili Árpáda Göncza, predsednika Republike Madžarske.« V drügi novici piše, ka je samoupravni organ Železne županije ustanovil sklad za manjšine, stero živejo v županiji. PETEK, 13. pa je naslov pod sterim piše: »Kaže, da v novi tovarni General Motors Hungary v Monoštru niso vražeaverni, kajti odprtje tovarne bo v petek, 13. marca, ob 11. uri. Na pomembnost dogodka kaže, da bo tovarno odprl predsednik vlade Republike Madžarske, József Antall. Tovarna ima tačas 400 zaposlenih, pri popolni proizvodnji pa bo imela približno 600 delavcev. Letno bodo sestavili 15 tisoč avtomobilov, in sicer najnovejši tip Oplove Astre. Najpomembnejše delo tovarne pa je izdelava motorjev.«

V rubriki Nika za smej... je Irena Barber pod naslovom VELKI ŠTRIK zapisala: »Naš Karec je rad odo na senje. Večkrat je samo zatok ušo, ka je kaulagvrat gleda, kak kaj odava pa küpüja. Eto-gnauk je tü odo na senje pa nej dugo po tistim so policaji prišli po njega. Tau je vido sausad pa da so ga gnali mimo, pita: „Karec, ka si pá narédo, ka te policaji tavlačéjo?“ Karec pa pravi: „Ka bi naredo? Nikanej velkoga! Eto-gnauk sam bijo na senji pa sam eden štrik domau parneso.“ Sausad pa pravi: „Eden štrik? Tej so pa nej čedni, ka te zatok parganjajo!“ Zdaj pa naš Karec etak pravi: „Ja, eden štrik sam domau parvlejško, na šteromi konci je bila edna krava.“«

Vküppobrala:
Silva Eöry

KDOR IMA CVETLICE RAD/STO MA RAUŽE RAD...

PONUDBA REZANEGA CVETJA Z DOMAČEGA VRTA

Vrt ponavadi sestavljajo drevesa za senco, okrasne grmovnice za cvetje ali iglavci za zimzeleni okras, trata, ki je nekaterim najlepši okras, in zelenjavni vrt za samooskrbo. Velikokrat se ne moremo odločiti, kakšno cvetje naj bi krasilo vrt, obenem bi prav tako kot zelenjava služilo za samooskrbo. Med raznolikim cvetjem si moramo privoščiti in odrezati kakšen cvet za okras notranjega prostora ali okrasitev grobov pa tudi za poklon našim bližnjim ali prijateljem. Ni vedno tuje cvetje najlepše. Zato se vedno bolj na trgu pojavlja cvetje, ki prijetno diši, njegova trajnost v vodi je dokaj obstojna in se s spomini vračamo v preteklost. Cvetje nam v vrtu lahko služi kot okras na gredici, lahko nam pa služi tudi za rezanje.

Preobjeda

Zadnje čase je vse bolj trendovska trajnica HERMELIKA. To je vsestransko uporabna trajnica s sočnimi listi, ena od najbolj odpornih proti suši

in ne potrebuje veliko hranil. Večji del leta je lepa, saj so že mladi listi dekorativni. V času cvetenja pa pripravi pravo cvetno razkošje. Je zdrava in dolgoživa. Poznamo veliko različnih vrst.

spomladi. Njihov razvoj cvetenja je postopen, najprej so cvetovi zeleni nato pa višek doseže v polnem cvetenju jeseni. Socvetja se lahko tudi posušijo.

INKOVSKA LILIJA ali ALSTROMERIJA je trajna gomoljnica, ki v naravnem okol-

Turški nageljni

ju zraste do 60 cm v širino in tudi do metra v višino. Cvetovi so v različnih barvnih

za zasaditev v posode.

ZAJČKI (*Anthirinum*) v različnih barvah so enoletnice oziroma dvoletnice. Če pustimo na vrtu nekaj cvetov, da se rastlina izseje imamo drugo leto veliko mladih rastlin. Zajčke sejemo od marca do maja v zaprto gredo ali na

prosto. Kali 14 dni pri temperaturi 15-20 oC. Cvetijo celo poletje. Zraste do 60 cm v višino in v vazi vzdržijo dalj časa.

PREOBJEDA je trajnica, ki jo pri nas vidimo posajeno na gredicah. Je dolgoživa trajnica, brez velike oskrbe dobrodošla za šopke v poznojesenskih mesecih, saj cveti od avgusta do novembra. Odgovarjajo ji sončna in polsenčna rastišča. Slaba stran preobjede pa je, da je cela rastlina strupena. Na istem mestu ostane kar nekaj let in nima

Inkovska lilija ali alstromerija

tonih in v vazi vzdržijo zelo dolgo. Uspeva na sončni legi. Rada ima bogata tla s hranili, predvsem kalijem. Za delitev in presajanje je najboljši čas pomlad, tako da ima čim več korenin. Jeseni nadzemni del rastline propade in jo zavarujemo pred zmrzaljo. Poznane so tudi sorte, ki so nižje rasti

rada pogostega presajanja. Razmnožujemo jo z delitvijo spomladi.

MORDA NISTE VEDELI ...

Da je vrtnarjenje aktivnost, ki se je v resnici ne naučimo do konca.

*Besedilo: Olga Varga
Fotografije: svetovni splet*

... DO MADŽARSKE

Rezultati med vladnimi strankami in opozicijo zelo tesni

Dvaintrideset dni pred parlamentarnimi volitvami, ko je Inštitut Republikon opravil javnomnenjsko raziskavo, so bili rezultati zelo tesni. Od vseh volivcev bi svoj glas dalo FIDESZ-u, ki ga vodi premier Viktor Orbán, 40 odstotkov, združeni opoziciji pod vodstvom kandidata za mandatarja Pétra Márki Zaya pa 39 odstotkov. Stranki Pes z dvema repoma in desničarsko gibanje Naša domovina bi dobili po dva odstotka. Med volivci, pristaši določenih strank, bi vladajoči FIDESZ dobil 48 odstotkov, opozicijsko združenje pa 46. Naraslo je tudi število negotovih volivcev, trenutno jih 16 odstotkov ne ve, komu bi dali svoj glas ali če bi sploh šli na volitve. Inštitut Republikon je volivce vprašal tudi to, ali se jim zdi pomembno, da pred volitvami pride do televizijskega soočenja med sedanjim premierjem Viktorom Orbánom in opozicijskim kandidatom Péтром Márki Zayem. Potrebnost soočenja sta potrdili dve tretjini vseh volivcev, medtem ko je med pristaši FIDESZ-a le ena tretjina za to. Prav obratno je med opozicijskimi volivci, 92 odstotkov le-teh je za soočenje.

Več kot 21 tisoč otrok ni zrelih za šolo

Na Zavod za šolstvo je prispelo 21.353 prošelj staršev, da njihovim otrokom naslednje leto septembra ne bi bilo treba stopiti v šolo, ker po njihovem s šestimi leti niso zreli za šolo. Zavod za šolstvo je večino prošelj že pregledal in 98 odstotkov le-teh odobril.

Pravila o ugotavljanju telesne, osebne in intelektualne zrelosti je spremenila vlada leta 2019, nova pravila veljajo od leta 2020. Pred tem datumom so se starši lahko sami odločili - na podlagi predloga vrtca - ali bodo svojega otroka vpisali s šestimi leti v šolo ali ga bodo eno leto pustili še v vrtcu. Z uvedbo novih pravil morajo starši poslati prošnjo na Zavod za šolstvo, kjer se komisija odloča o zrelosti ali nezrelosti otroka. Starševske organizacije (org. Staršev glas) kritizirajo nov sistem, češ da kriteriji niso enotni, v nekaterih županijah zelo strogi, v nekaterih bolj blagi.

Hermelika

TURŠKI NAGELJ spada sicer med dvoletnice, vendar je primeren tako za rezanje kot za okras na gredici. Prijetno dišijo, so različnih barv, pogosto so tudi dvoobarvni. Niso zahtevni za rast, potrebujejo le sonce in hranljiva tla. Lahko ga tudi sejemo, in sicer julija.

Poznamo jih kot homulice, ki so vse nizke vrste in so bolj polegale rasti, hermelike pa so tiste vrste, ki rastejo pokonci. So tiste trajnice, ki vzdržijo na gredici lepe brez dežja in zalivanja tudi po 3 mesece. Razmnožujemo jo s potaknjenci od druge polovice pomladi do poletja ali z delitvijo

V ednom kauti sva spala

Šeberska Eržika, po možej Mešič, v Varaši v predeli Máriaujfalu živé z možaum. Depa obadva sta se v Števanovci naraudila pa gorrasla. Gda smo stare družinske kejpje gledali, Eržiki so

Šeberska Eržika, po možej Mešič, v Varaši v predeli Máriaujfalu živé z možaum

večkrat skonznatne gratale oči, sploj pa te, gda so njeni stariške bili na kejpji pa taši, steri so že več nej med nami. Depa veliko radost pa veseldje je bilau tašoga reda, gda so mlajši, vnuki pa žlata bili na kejpji. Sploj dosta spominov je naprejprišlo, gnauk ona, gnauk mauž sta začnila pripovedjati kakšno zgodbo. Dobro je bilau videti, njihvo veseldje pa tau, ka dosta lejpi spominov mata, sterim se še gnesden vejta veseliti.

- Eržika, kak vidim, dosta kejpov mate pa dosta lejpi spominov, bilau je kaj tašoga, ka je nej bilau tak lejpo pa veselo?

»V tau kaštüli, gde so tjejpji, leko bi prajli, ka cejlo življenje notra mamu. Gda vnuki pridejo, večkrat njim pokažam tjejpje, od nas, od žlate pa spoznancov. Tašoga reda mi večkrat pravijo, kak smo tam mladi bili, zdaj smo pa že stari. Te njim pravim, ka vsakši stari grata, tisti, steri srečo ma, zato ka na žalost dosta lüstva ranč ne zadobi starosti. Na žalost meli smo tašo tü, ka je nej bilau veselo, samo od tistoga nej mamo tjejpov, tau je te bilau, gda so našo družino taodpelali (deportirali) v leta 1952.«

- Dosta vse je ovak gratalo kak je prvini bilau, drüdjji je

svejt grato, depa tau vejn tak mora biti, nej?

»Ranč te tjedem sem pravo možej večer v šestoj vöri, gda so zvonili, vidiš, prvini smo tašoga reda šli v štalto krave dojit. Zdaj

raposadila na sto pa vsi vtjüper smo molili pa prosili, ka župo, župo dajte, nika drügo nej trbej, samo župo nam dajte, zato ka od glada smo že vse fertik bili.«

- Gde ste se naraudili?

»V kraji Abádszalók, tam sem se naraudila, mauž me je gnauk pelo pa smo poglednili tau mesto pa tisti major tö, gde smo žejvali. Zdaj je tam že vse prazno, kak smo gledali, samo v ednom rami živėjo, na drügi ramaj več ranč oken nega. Poglednili smo tisto kapejlo tö, gde so name okrstili, depa tam je že vse vtjüporüšeno bilau.«

- Doma je že zato baukše bilau?

»Najprvini smo nej domau prišli, samo do Vépa, starejša sestra je tam odla v šaulo, zato je samo vogrski gučala. Sledkar, gda smo v Števanovce prišli, te je pa v nevaula bejla, zato ka vsi drügi mlajši so slovenski gučali, ona pa nikanej razmila. Zavolo toga je ranč v šaulo nej stejla odti, oča go je dostakrat z meklauv cmaro kraj od daumi.

Družinski kejp iz 70-i lejt prejšnjoga stoletja

bili, depa dosta je tašo tü, ka je prvini baukše bilau.«

- Kelko mlajšov je vas bilau doma?

»Nas je šest bilau.«

- Dobro je bilau doma?

»Gda smo domau prišli s Hortobágya, te buma nej, gda smo tam bilej, tam pa še üše bilau, dja sem te štiri lejta stara bejla, zato ka tam sem se naraudila. Dobro se spaumnim, gda sta name pa sestro oča pa mati go-

Samo tak je privolila, če smo njej obečali, ka dja pa moja mati, gda je med vörami szünet (odmor), deva pa go pogledneva. Strašno je bilau, ranč tak, gda so nas z velikim tovrnjakom domau pripelali. Dja sem tak mala bejla pa med putjav mi je cükati trbelo, gda sem pravla starišom, oni so stavili avto. Depa gda sta predme stanila dva velkiva sodaka v čeladi pa v velkom kaputi do zemle,

dja sem se tak prestrašila, ka mi že nikanej trbelo, samo aj kak najprvini domau pridemo.«

- Sledkar ste že vi tü v šaulo odli, prvo prečiščavanje, birmo ste meli pa kak vidim, na

Njena birmanska botra je bila ženska, stera je znala zobé stjübiti

ednom kejpji ste še plesali tö v folklori.

»Te je že baukše bilau, dobro je bilau, ka smo mir meli, nej so nas več pregnajali. Srmastvo je bilau, depa tejsto si itak bola prejkarnešo. Kak prečiščavanje tak birma je fejt lejpa bila, sploj pa nam mlajšom. Gda sem pri birmi bejla, tam je moja birmanska botra tista ženska bejla, stera je znala zaub vlejčti. Pa nej samo domanjim, cejla krajina je k njej odla.«

- Zaub vsakši vej vlejčti, vekšo delo je tau bilau, sto je držo, ka ma zaub vlečejo brezi injekcije.

»Kak mena tak mojoma možej je več zobauv vlejkla, nej je bolelo. Kak je delala, tau ne vejn. Depa na tau je vsigdar fejt skrb mejla, ka klejšte, s sterimi je zaub vlejkla, prva vsigdar v vraučo vodau djala.«

- Ka ste delali po šauli?

»Kak vsi moji vrstniki v židano fabriko sem üšla delat, dosta krat še po sobotaj pa nedelaj tö, tau so tak zvali ka „komuništa müszak (komunistična izmena)“. Tau je moj oča sploj nej maro, ranč tak kak komuništa-

re nej, steri so nas dali odpelati. Depa ka moraš, sto plača, tisti zapovejda. Dja sem poskrivoma odla delat, po nedelaj tak kak če bi k meši üšla, aj oča ne vej.«

- Gda je bilau vašo gostüvanje?

»Leta 1973 sva se zdala. Pau dneva smo pri nas doma bilej, tam je bejo obed, potejm smo v cirkev šli, te v krčmau, naslejdne pa na gostüvanje k možej. Gostüvanje je vsigdar tam bilau, gde je sneja ostala, dja sem v Otkovce odišla, ta, gde je mauž žejvo. Malo je stejska bejla, v edni izi nas je pet spalo, v ednom kauti sva

müva z možaum bila.«

- Kak dugo je tau tak bilau?

»Vejn eno leto, te smo domau k mojim starišom šli, gde smo si edno tjöjnjo vönaprajli pa edno izo smo dobili, tam se je hči Kornelia naraudila. Potejm smo v Varaši si tjöjpili edno stanovanje, cejlak do osemdesetprvoga leta smo tam žejvali, dočas ka smo si te ram nej gorazozidali.

- Zaka ste vö iz Varaša prišli?

»Zato, ka tam smo se nej dobro poznali (počutili), leko misliš, z vesi nutra med štiri stene pridti, je kakšno mantranje bilau. Za mlajše je dobro bilau pa za naja tü, zato ka vse je skrak bilau kak bauta, tak delat odti.«

- Kelko mlajšov mate?

»Dvej hčeri, enga sina pa dva vnuka mava. Vsigdar tau pravim, samo aj zdravje mamu, tau je najbola vekšo za nas, zato ka te še dugo lejt se leko vtjüper veselimo.«

(Kejp na 1. strani: Eržika je prvo prečiščavanje mejla že doma v Števanovci, gda je držina nazaj domau prišla z Hortobágya.)

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ

Dragi bralci, drage bralke, po vandrivanji v zgodovini mo začnili langanje po slovenski krajinaj. Najprva demo „ta doj“. Po slovenski bi se prajlo, gremo tja dol. Leko, ka krajina ranč zatoga volo takšo menje ma: Dolenjska. Depa tam so nej samo doline, nej samo dau, kak se tau čuje. Tam vcejlak na granici s Hrvaško se trno lejpi brgauvi zdigavajo. Ja, nejso eške gore, njivo menje pa malo na tau, na gore napelava.

Gorjanci

So petkrat vekši od Porabja, pa tō dosta vekše brgauve majo. Najvekši je Trdinov vrh ali vrij, če bole po domanje povejmo. Té 1178 m viski brejg se tō malo ovak zové. Hrvatke njemi Sv. Gera pravijo pa eške vsigdar se s Slovincami korijo, ka bi tau njivi brejg mogo biti. Dobro, najmo zdaj tau, mi smo se na Gorjancaj zavolo neka vcejlak drugoga stavili.

Nesterni pravijo, ka Gorjanci za raj na zemli valajo. Tam se

povejdajo, ka daleč, trno daleč nazaj segajo. V tiste čase dejo, gda so se naši stari v toj krajini eške kuman naselili. Bila je sreča, ka je po Gorjancaj ojdo pa skrak nji Janez Trdina živo. Trdina je trno včeni gospaud biu. Na vandranji po Gorjancaj so njemi lidgé stare pripovejsti pripovedjali. Zdaj smo pri toj sreči, od stere smo točkar prajli, ka je z njim naprej prišla. Janez Trdina je vse tau vedo napisati pa v knjigaj vōdati. Najbole poznana od vsej so Bajke in pove-

Janez Trdina je pripovejsti iz Gorjancov med lidi dau. Brezi njega bi se tau blago njivoga pripovedjanja za vsigdar tapozabilo. Té velki Slovenec je eške dosta drugoga napiso, depa njegvo pisanje od Gorjancov je najbole poznano.

v tom časi za vino nemajo, pravijo, ka za šalato bi dober biu. Tau bole kiselo vino je iz pet sort bejloga pa rdečoga vina vküper zmejšano. Kakoli nesterni od njega lagvo gučijo, cviček se od vsej sort vin v Sloveniji najbole na velki odava. Eške svojo akademijo je daubo, stera lagve guče od njega doj šké staviti.

Gorjanci za mistično krajino valajo. Stare pripovejsti nam pri-

sti o Gorjancih. V nji leko dosta čüdežnoga srečamo, lidge so indasvejta s tejn eden drugoga postrašüvali. Vejmo, ka inda so lidge dosta bole v takše vörvali, kak bi tau gnes leko bilau.

Ka bi eške mi v tiste čase odišli, malo k enoj diklički pa enomi vuki poglednimo. Ta parpovejst se Volkodlak zové. Volkodlak je pau človek pa pau vuk, volkodlak pa tau znamenüje, ka človek, po sterom vukeče kosminje

vörastejo. Parpovejst pa tak dé: »Lenčka je na Gorjancaj koze pa birke pasla. Drugim pastenom so vuki velki kvar delali, njoj pa nika nej. V Lenčko se je eden vuk zalübo pa ene

Zdaj smo pri njem, pri Volkodlaki, tak njemi ménje da. Pripovejst tadale dé, gvüšno ka za vse se tragično zgotovi. Ovak ranč ne more biti, ka bi takšna stvar, polonje človek, polonje vuk,

Süji dau prajli ali pa Taposnjeni dau. Gvüšno ka tau ménje zatoga volo ma, ka so tam lidgé nej zavolé vodé meli. Eške eno ménje nam od süče pripovejda, tau je potok Sušica. V njem

Zmejs med gorjanskimi brgami so vesnice nametane. Vsikšo njivo ime nam od toga pripovejda, ka lidge so se že davnik po toj krajini naselili

stvari njoj je nej raznok strgo pa drugin vukom je tau tō nej dopüsto. Dugo časa njemi nej vörvala pa velki stra je mejla. Pomalek je li bole njemi začnila vörvati, ka un samo njau varvati (skrb meti) šké. Ležo je skrak nje, una ga je baužala, un pa go nemilo gledo, kak dugo je škeu. Lenčka njemi je pripovejdala, un go je poslüşo, vsikšo njeno želenje njoj je spuno. Tak njoj je biu, kak bi svojga pisa mejla. Gvüšno, ka drugi pasterge so njoj nevoškani za vse tau bili. Gda pa je Lenčka že vözraščena bila, več živino nej na pašo gnala. Zvekšoga se je doma zdržavala. Že se je na tau napelavala, ka kakši moški njoj dvorit pride pa de se zdavala. «

Leko si broдите, kak je tadale šlau? Ja, vuk njoj je tō dvorit prišo, trikrat je tau naredo, Lenčka njemi je sir prajla, aj z Baugom tadale dé. Depa vuk go eno nauč zgrabi pa si go nut v svojo lüknjo, v svoj daum, odvleče. Tam skrb za njau ma, nika njoj nej falilo, zavolé gestija, zavolé pitija je mejla. Po trej lejtaj pa trej mejsecaj njemi sina rodi.

leko tadale živela. Depa lidgé so eške vsigdar vörvali, ka volkodlaki med njimi ojdijo. Leko, ka stoj eške gnesden takše vörvle.

Gospodična

Se leko kakši brejg ali kaj takšnoga Gopodična zové? Leko,

večkrat vode sfali, se potok vöposüši, vöposene. Eden drugi potok pa se Kobila zové. Na tej čüdni imenaj se eške pri Minutniki moramo staviti. Minutnik je vretina, ménje pa je po tejm daubila, ka voda iz nje cejli čas ne teče. Na vsikši 6 minut začne

Vretina Gospodična eške gnesden teče. Gnes jo železne rešetke varvlejo, kak bi v vauzi voda nut zaprejta bila. Leko, ka zatoga volo, aj ženske nej bi do nje mogle. Kak bi tau vögledalo, moški bi vse bole stari bili, ženske pa vse bole mlade ostanole?

ka na Gorjancaj je vse mogoče. Od Gospodične Trdina tō piše. Tau je eden stüdenec biu, steri je eno bogato gospau za mlado naredo. Zaprav, voda iz te vretine, go je za mlado naredla. Vcejlak ovakšo ménje ena ves ma. Suhadol se zové. Mi bi njej

tečti, 25 sekund teče pa znauva se dojstavi. Ja, eške eno čüdo, stero je z Gorjancov doma. Zdaj leko bole razmejmo, zakoj je tak magična krajina bila pa je ostanola tō.

*Miki Roš
Kejpi: Svetovni splet*

Tau je dar, ka človek leko domau dé k materi

Že en čas sam si želejla, aj leko bole skrajaj spoznam hčer od tetice Ane Kern, po domanjom Pöjšča v Števanovci, stera mi je večkrat z veliko radostjov pripovedjala vsefale od svojga življenja. Naja pogučavanja brezi toga nej minaulo, ka bi tetica Ana nej naprej prinesli, kak sta skrbečiva, kak se brigata za njau hči Eržika pa sin Djoži, sploj pa od tistogamau, ka so betežasti pa so samėj ostali. Eržika Zamodič se mi je tū ranč tak baratsagoško na

5. rojstni den sina Norberta Zámodicsa

prvo rejč podala za pogučavanje. Nej zaman, ka djaboka ne spadne daleč od djablane. Eržika v Traušči živé s svojim možaum Iminom, s sterim ste se mlado spoznala na enoj veselici, sta dve leti vtjüp odla pa sta se 1985. leta oženila tū.

- *Eržika, kak sta začnila svoj zakonski žitek pa kak si se vcuj vzela k taumi, ka si sneja?*

»Mo ža starištje so si že prvim v Traušči tjojpili raum pa sva si te müva z možaum zadjen tau rama prej dala naprajti. Tak dva tjedna sva bila s starišami pa sva se že leko nota skvatejrala. Hvala Baudji, brž sam se leko vcuj vzela, samo mi je mama trno faléjla, bilau, ka sam djaukala, tak sam go šanalivala. Mati pa oče od moža sta sploj vrliva bila, dobro smo leko vöprišli. Šanalivam, ka sta že obadva rano tapomrla. Ednoga sina mava, on je zdaj 37 lejt star, je oženjeni, z Židove ma za ženo, Moniko Hadrik pa v Megersdorfu živeta z dvöma detetoma. Gda je sin tri lejta star grato, sam nazajušla

delat, v tri partije (izmena) v židano fabriko. Töj sam delala trinajset lejt, gda je fabrika ejnjala, potistéjm sam üšla delat na šaulo v tjojnjo tøj v

Varaši. Taum sam pa delala sedemdvajsti lejt. Posaudo sam prala pa sam pomagala tjojarom. Rada sam béjla taum, dober prejdjen je bejo, dobro smo se porazmeli delavci med seov. Depa prauti konca že nej dobro bilau de-

Eržika s svojimi kolegicami na küjnji v šauli Széchenyi v 90-i lejtaj

lati, ka smo na dosta lüdi, na 1200 tjojali, delavcov nas pa k tomi malo bilau. Če bi estje gnauk trbelo, bi več v tjojnjo nej üšla delat, ka taum nikdar nejga konca dela.«

- *Kak pa živeta z možaum gnesden?*

»Avgustuša bau tréj lejta, ka sam v penziji. Mauž je že tū

osemnajset lejt doma, od steroga mau je dola stanila léсна fabrika pa so ma goraprajli. Že dvakart je infarktuš (srčni kap) daubo. En čas sva zavce držala. On bola vanej tadela vsefale. Gradec tū delava, sonžete mava furt dola pucati, tøj mava mesto na odajo za zidanja. Drejvdja mamu, zdaj so že stara, gda je sin leto dni béjo star, te smo je sadéjli. Več ne rodijo tak dobro, moramo si sad vcuj tjojpüvati. Pa raum trbej vreddržati znautra-zvöjna, kaulek rama tū furt djé delo. Tjojati dja tjojam. Rada tjojam, ka sam na tjojnji delala, depa dostakrat döjn ne vejm, ka aj tjojam, ka mauž bi samo mesau djo. No, mauž, on pa trno rad peče. Dvej leta, ka sva tjojpila taši mašéjn, steri testau mejsi, grauža ... od téjstoga mau najbole pogače, žemlé pa kröj peče pa estja torte tū.«

- *Eržika, kak so vaja z bratom starištje na delo včili, kak so vaja notapréjali na delo od maloga mau?*

»Oče je v Somboteli delo pa je na tjednen gnauk domau préj-

šo, v pondejlek taüšo, v petek pa domau préjšo. Dosta vse sva pomagala. Krave sva pasla. Tašiva maliva sva bila, kumar sva se vövidla z zemlé, gda je naša mati orala, müva sva pa krave poganjala. Gda sva vekšiva bila, sva pri žetvi tū pomagala, okapati pa tašo nama nej trbelo, ka je mati

okopala pa oče ji tū pomogo. Dja sam najraj s senaum delala. Travo trbelo raztrausiti, obračati, vtjüp grablati, v navole sklasi, na kaulaj trbelo biti, gda so naklajali, na paudi sva taklala senau, ka so mati s kaula gora löjčali. Mamaj sam pomagala znautra, tjojala sam nej, ka mama tjojala.«

- *Gda si vöostala z osemlejt-*

Najlepši den v življenji mladoga para. Na kejpi, steri je biu napravljeni 1985. leta v Števanovci, sta s svojima starišama

- *ne šaule, kama si se napaučila včéjt?*

»Dja, drügo sam nej mogla, ka sam se nej dobro včéjla, v židano fabriko sam üšla, dve leti sam se mogla včiti, aj leko delam na mašinaj. Šestnajset lejt sam stara béjla, gda sam začnila delati v tri partijaj na mašinaj pa sam včasik v noči začnila. Z busom sam odla delat, pau vöre mi trbelo, dočas sam dola préjšla z brga. Vsakši pravi, ka mi trno v lejpom mesti lankivamo, se držéjmo v Števanovci, depa v zéjma je strašno bilau, gda je lagvi cajt béjo. Dobro, ka nas je več odlo, pa so sausedje v snedjej furt tir vdarili. Pa hvala gospodnomi Baudji, se mi nika nej strlo pa mama tū telko odla v bauto, nej se tū nikdar nika nej zgodéjlo. V leta pa tau nej dobro bilau, ka velka éjca béjla.«

- *Gnes, ka leko včiniš za svojo mater?*

»Vsakši večer si na njau brodim, gda boga molim. Prosim Boga, samo aj estja etak leko odi, že osem lejt

ma tašo štjir, na stero se gora nasloni pa go od stopaja do stopaja tadale deje. Dosta je delala sirauta, nej čüda, ka je že osem lejt betežna. Vsakši drüdji den go zovem po telefoni, včasik vsakši den, če se ne pozna (počuti) dobro. Furt péjtam, kak je. Po dva, tri tjedne dem k njej tavö. Djesti ji tū furt nika nesem pa se té furt koréj, zakoj no-

sim, ka si ona tū leko stjöja, med tjednom si pa tak dá vöziti obed.«

- *Ka poznaš, gda nota staupiš k njej, gde si se gorararila?*

»Tau je najlepše, ka človek leko domau dé, samo aj estja dugo ma zdravdije, aj se bar etak leko tadrži, samo aj estja dugo lejt leko odim k njej. Tau je dar, ka človek leko domau dé k materi. Samo aj bi Baug dau, ka bi oča estja tū žéjvo, zaman, že pet lejt bAUde, ka je mrau. Obadva z bratom sva trno za mater. Djoži, on nagausta odi domau, on vanej dela kaulak rama, dja pa znautra, ka trbej. V tjedna pa k njej tū vöodi tista žena z vesi, stera tau ma za delo, ka pogledne pa pomaga starcom. Etak nejga tašoga dneva, ka bi go stoj nej gorazisko ali zvau po telefoni.«

(Kejpa na 1. strani: Zdavanški kejpa iz 1985. leta v Števanovci)

Klara Fodor

Slike: z arhiva držine Zamodič

**SPORED SLOVENSkih
TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV**
**OD 11. MARCA
DO 17. MARCA**
PETEK, 11.03.2022, I. spored TVS

6:25 Odmevi, 7:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 Ugriznimo znanost, 10:30 TV-izložba, 10:45 Šef doma, 11:10 Vem! 11:40 TV-izložba, 12:00 Tarča, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Maroko iz zraka, dokumentarni program, 14:10 TV-izložba, 14:30 Prisluhljivo tišini, 14:50 TV-izložba, 15:05 Mostovi – Hidak, 15:40 Otroški program, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Ah, ta leta! 17:50 Družina Jazbecjak, risanka, 18:05 Šef doma, 18:25 Vem! 19:00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Zimski pozdrav, 21:25 Na lepše, 22:00 Odmevi, Šport, 22:40 Igra solz, 0:35 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1:10 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 2:00 Napovedujemo

PETEK, 11.03.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 8:00 Videotrak, 9:15 O živalih in ljudeh, 10:00 Dobro jutro, 12:10 Nordijsko smučanje: Smučarski tek, sprint, svetovni pokal, 14:00 Na vrtu, 14:55 Alpsko smučanje (Ž): Veleslalom, 1. vožnja, svetovni pokal, 16:25 Smučarski poleti: Posamična tekma, 1. in 2. serija, svetovno prvenstvo, 17:55 Alpsko smučanje (Ž): Veleslalom, 2. vožnja, svetovni pokal, 19:00 V vrtincu ljubezni, 19:55 Panorama, 20:30 Gospodarstvo, 20:55 Panorama, 21:45 Magnet, 22:00 Izdajalec, 0:35 Videonoč

SOBOTA, 12.03.2022, I. spored TVS

6:25 Odmevi, 7:00 Otroški program, 9:20 Male sive celice, 10:05 Infodrom, 10:20 Skoraj nikoli, 10:50 Osvežilna fronta, 11:20 TV-izložba, 11:45 Ah, ta leta! 12:15 Duhovni utrip, 12:30 Ozare, 12:35 Kaj govoriš? = So vakeres? 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 O živalih in ljudeh, 13:50 TV-izložba, 14:10 Podjetno naprej: Posestvo Saksida, turizem z vinarstvom, 14:45 Prisluhljivo tišini, 15:00 Ekipa Bled, 15:30 Rojaki, dokumentarni program, 16:00 Ambienti, 16:30 Na vrtu, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Luka in Lučka, risanka, 17:30 Sobotno popoldne, 19:00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Joker, 21:00 Kaj dogaja? 21:30 River, 22:40 Poročila, Šport, Vreme, 23:10 Sedmi pečat: Povratnik, 1:50 Dnevnik Slovencev v Italiji, 2:15 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 3:05 Napovedujemo

SOBOTA, 12.03.2022, II. spored TVS

5:00 Alpsko smučanje: Slalom, 1. vožnja, zimske paraolimpijske igre Peking 2022, 5:30 Alpsko smučanje: Slalom, 2. vožnja, zimske paraolimpijske igre Peking 2022, 7:00 Pričevalci: Peter Hribar, 8:20 Avtomobilnost, 9:00 Alpsko smučanje (M): Veleslalom, 1. vožnja, svetovni pokal, 10:25 Alpsko smučanje (Ž): Slalom, 1. vožnja, svetovni pokal, 11:25 Alpsko smučanje (M): Slalom, zimske paraolimpijske igre Peking 2022, 12:00 Alpsko smučanje (M): Veleslalom, 2. vožnja, svetovni pokal, 13:40 Alpsko smučanje (Ž): Slalom, 2. vožnja, svetovni pokal, 14:45 Deskanje na snegu: Paralelni slalom, svetovni pokal, 15:10 Nordijsko smučanje (Ž): Smučarski skoki, svetovni pokal, 16:25 Smučarski poleti: Posamična tekma, 3. in 4. serija, svetovno prvenstvo, 18:10 Nordijsko smučanje (Ž): Smučarski tek, 10 km, svetovni pokal, 19:00 Na dolžnosti, 20:10 Utrip, 20:30 Zrcalo tedna, 20:50 Starec in pištola, 22:30 20 let knap 'n' rolla, 0:50 Videonoč

NEDELJA, 13.03.2022, I. spored TVS

7:00 Otroški program, 10:55 TV-izložba, 11:20 Ozare, 11:25 Obzorja duha, 12:00 Ljudje in zemlja, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Zimski pozdrav, 14:50 Na lepše, 15:25 Ples v učilnici, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Bacek Jon, risanka, 17:30 Nedeljsko popoldne, 19:00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura,

Vreme, 20:00 V imenu ljudstva, 21:00 Fortuna, 22:00 Poročila, Šport, Vreme, 22:25 Zakulisje vojne v Jemnu, 23:35 Violončelistka Zala Vidic in pianist Urban Stanič, 23:40 Duo Lorenz-Sček (M. Lipovšek, E. Grieg), 0:35 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1:00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 1:50 Napovedujemo

NEDELJA, 13.03.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 6:15 Duhovni utrip, 6:30 Ugriznimo znanost, 7:00 Glasbena matineja: Koncert Orkestra Mandolina Ljubljana, 7:30 Po Sredozemlju s Simonom Reevom, 9:00 Alpsko smučanje (M): Veleslalom, 1. vožnja, Svetovni pokal, 10:50 Ambienti, 12:00 Alpsko smučanje (M): Veleslalom, 2. vožnja, Svetovni pokal, 13:30 Deskanje na snegu: Tekma mešanih dvojic, svetovni pokal, 14:40 Nordijsko smučanje (Ž): Smučarski skoki, svetovni pokal, 16:25 Smučarski poleti: Ekipna tekma, svetovno prvenstvo, 18:20 Košarka: Cedevita Olimpija - Mega, liga ABA, 18:50 Na dolžnosti, 20:10 Žrebanje Lota, 20:15 Arena, 21:15 Avstralija v barvah: Priseljevanje ali nazadovanje, dokumentarni program, 22:10 Oskarjevci: Fantomska nit, 0:20 Nedeljsko popoldne, 1:50 Videonoč

PONEDELJEK, 14.03.2022, I. spored TVS

6:20 Zrcalo tedna, Utrip, 7:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 Obzorja duha: Mladi iz Želimpljega, 10:45 TV-izložba, 11:00 Šef doma, 11:20 Vem! 12:00 Intervju, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Izumi, ki so spremenili svet: Letalo, 14:25 TV-izložba, 14:40 S-prehodi, 15:10 Dober dan, Koroška, 15:45 Otroški program, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Podjetno naprej: Posestvo Saksida, turizem z vinarstvom, 17:50 Kuhar Štef, risanka, 18:05 Šef doma, 18:25 Vem! 19:00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Tednik, 21:00 Studio City, 22:00 Odmevi, Šport, 22:40 Podoba podobe, 23:15 Imago Sloveniae: Slovanska rapsodija: Alina Jarovaja, Simfonični orkester SNG Maribor, zbor Hrvške in Srbske Radiotelevizije, dirigenta Slaven Kulenović, Bojan Sudić, 0:10 16. Festival Slowind 2014: Glasba iz Japonske – Drevored (Komorni godalni orkester Slovenske filharmonije in gosti, dirigent Robert Aitken), 0:50 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1:15 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 2:05 Napovedujemo

PONEDELJEK, 14.03.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 11:00 Videotrak, 12:15 Dobro jutro, 15:05 Prisluhljivo tišini: 8. marec – borke, zmagovalke, ambasadorke, 15:20 Na lepše, 16:10 Ljudje in zemlja, 17:20 Sobotno popoldne, 18:55 V vrtincu ljubezni: Na soočenju, 19:55 Panorama, 20:30 Črna kronika, 20:55 Panorama, 21:45 Magnet, 22:00 Po Sredozemlju s Simonom Reevom, 23:10 Podjetno naprej, 23:45 Kratki igrani film, 0:15 Videonoč

TOREK, 15.03.2022, I. spored TVS

6:25 Odmevi, 7:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 Podoba podobe, 10:35 TV-izložba, 10:50 Šef doma, 11:10 Vem! 11:40 TV-izložba, 11:55 Tednik, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Urbana divjina: Prebivalci, 14:20 Duhovni utrip, 14:45 TV-izložba, 15:00 Potepanja – Barangolások, 15:35 Otroški program, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Alpe-Donava-Jadran, 17:50 Tib in Tamtam, risanka, 18:00 Šef doma, 18:25 Vem! 19:00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Kukavici, 21:00 Varuhi demokracije, 22:00 Odmevi, Šport, 22:40 Pričevalci: Magda Rodman, 0:55 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1:20 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 2:10 Napovedujemo

TOREK, 15.03.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 11:10 Videotrak, 12:20 Dobro jutro, 15:15 Avtomobilnost, 16:05 Vsa življenja Toneta Mlakarja, 17:20 Joker, kviz, 18:20 Kaj dogaja? 18:55 V vrtincu ljubezni, 19:55 Panorama, 20:30 Koda, 20:55 Panorama, 21:45 Magnet, 22:00 Igra solz, 0:00 Kaj govoriš? = So vakeres? 0:30 Videonoč

SREDA, 16.03.2022, I. spored TVS

6:25 Odmevi, 7:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 Alpe-Donava-Jadran, 10:30 TV-izložba, 10:45 Šef doma, 11:05 Vem! 11:40 TV-izložba, 11:55 Studio City, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Urbana divjina: Obiskovalci, dokumentarni program, 14:20 Osmi dan, 14:50 Rojaki, dokumentarni program, 15:15 Mostovi – Hidak, 15:50 Male sive celice, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Kako je v naši domovini biti mlad, 17:50 Bela in Sebastijan, risanka, 18:05 Šef doma, 18:25 Vem! 19:00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Film tedna: Albanska devica, 22:00 Odmevi, Šport, 22:40 Sveto in svet, 23:40 Kako je v naši domovini biti mlad, 0:15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0:40 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 1:30 Napovedujemo

SREDA, 16.03.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 8:45 Videotrak, 9:55 Alpsko smučanje (M): Smuk, svetovni pokal, 10:45 Ambienti, 11:25 Alpsko smučanje (Ž): Smuk, svetovni pokal, 12:45 Deskanje na snegu: Paralelni veleslalom, svetovni pokal, 14:45 Čarli Novak in Čarlijevi angeli, 15:40 Nedeljsko popoldne, 17:10 Alpsko smučanje (M): Smuk, svetovni pokal, 17:45 Alpsko smučanje (Ž): Smuk, svetovni pokal, 18:20 Rokomet (M): Italija - Slovenija, kvalifikacije za SP 2023, 20:00 Žrebanje Lota, 20:10 Panorama, 20:30 Zdravje, 20:55 Panorama, 21:45 Magnet, 22:00 Na utrip srca: Čarobni trenutki glasbe: Arthur Rubinstein, slovo od Chopina, 23:00 Neboa: Praznična nedelja, 0:15 Videonoč

ČETRTEK, 17.03.2022, I. spored TVS

6:25 Odmevi, 7:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 Kako je v naši domovini biti mlad, dokumentarni program, 10:30 TV-izložba, 10:45 Šef doma, 11:10 Vem! 11:45 TV-izložba, 12:00 Arena, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Urbana divjina: Izobčenci, dokumentarni program, 14:25 TV-izložba, 14:45 Slovenci v Italiji, 15:15 Brez meja – Határtalan, 15:50 Sobotni krompir, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Ugriznimo znanost, 17:50 Reaktivčki, 18:00 Šef doma, 18:25 Vem! 19:00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Tarča, 20:55 Raj – neukročeni planet: Luangwa – smaragdna dolina, dokumentarni program, 22:00 Odmevi, Šport, 22:40 Osmi dan, 23:20 Dediščina Evrope: Dunaj: cesarske sanje dinastije, 0:15 Ugriznimo znanost, 0:50 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1:15 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 2:05 Napovedujemo

ČETRTEK, 17.03.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 8:45 Videotrak, 9:55 Alpsko smučanje (Ž): Superveleslalom, svetovni pokal, 11:25 Alpsko smučanje (M): Superveleslalom, svetovni pokal, 12:40 Sveto in svet, 13:45 Zimski pozdrav, 15:40 Biatlon (Ž): Sprint, svetovni pokal, 17:15 Alpsko smučanje (Ž): Superveleslalom, svetovni pokal, 18:05 Alpsko smučanje (M): Superveleslalom, svetovni pokal, 18:55 V vrtincu ljubezni: Velika prošnja, 19:55 Panorama, 20:30 Tehnologija in znanost, 20:55 Panorama, 21:45 Magnet, 22:00 Avtomobilnost, 22:30 Ambienti, 23:05 Nova evropska pesmarica – Ponovno skupaj: Srbija, 23:15 Pianist in skladatelj Marko Črnčec, 23:20 Marko Črnčec Trio feat. Jonathan Hoard, 0:25 Videonoč

VPIS OTROK V VRTCE

ŠTEVANOVCI

Dvojezična osnovna šola in vrtec Števanovci, **9982 Števanovci**,
Glavna cesta 117 za šolsko leto 2022/2023
Obveščamo spoštovane starše, da bo vpis otrok v vrtec
25. aprila 2022 (ponedeljek) od 7. do 13. ure
26. aprila 2022 (torek) od 13. do 17. ure
v ustanovi na naslovu 9982 Števanovci, Glavna cesta 117.

GORNJI SENIK

V oddelek Dvojezične osnovne šole in vrtca Jožefa Košiča **9985 Gornji Senik**,
Cerkvena pot 5 za šolsko leto 2022/2023
Obveščamo spoštovane starše, da bo vpis otrok v vrtec
2. maja 2022 (ponedeljek) od 7. do 12. ure
3. maja 2022 (torek) od 12. do 17. ure
v ustanovi na naslovu 9985, Gornji Senik, Cerkvena pot 5.

SAKALOVCI

V oddelek Dvojezične osnovne šole in vrtca Jožefa Košiča **9983 Sakalovci**,
Glavna cesta 120 za šolsko leto 2022/2023
Obveščamo spoštovane starše, da bo vpis otrok v vrtec
2. maja 2022 (ponedeljek) od 7. do 12. ure
3. maja 2022 (torek) od 12. do 17. ure
v ustanovi na naslovu Sakalovci, Glavna cesta 120.

Sprejem oz. prevzem otroka v vrtec se izvaja na osnovi prijave. (1. odst. 49. člena Nkt – Zakon o javni vzgoji in izobraževanju).

Prijavite se lahko v navedenem času v občinskem vrtcu, ki je pristojen po vašem prebivališču oziroma izbranem vrtcu, ki ni v občinski lasti. (Uredba EMMI (20/2012 (VIII.31.) 1. odst. 20. člena).

K vpisu pričakujemo otroke:

ki bodo do 31. avgusta 2022 dopolnili 2,5 oziroma tretje leto starosti,

ki so že dopolnili 3. leto starosti, vendar še ne obiskujejo vrtca.

Na osnovi 3. odstavka 20. člena Uredbe EMMI 20/2012. (VIII.31.): **Pri vpisu v vrtec je treba predložiti uradno izkaznico o osebni identiteti izstavljeno na ime otroka, nadalje uradno izkaznico o osebni identiteti, izstavljeno na ime starša in potrdilo o stalnem prebivališču.** V skladu z določbami 1b. odstavka 24. člena Uredbe EMMI 20/2012. (VIII. 31.) za vzgojno ustanovo ni bilo določeno okrožje.

Pravni pouk: V skladu s 2. in 3. odstavkom 37. člena zakona CXC iz leta 2011 o javni vzgoji in izobraževanju lahko starši s pisnim zahtevkom, v zvezi s sprejemom oziroma izključitvijo iz vrtca sprožijo postopek o kršenju interesov otroka pri upravljavcu ustanove v roku 15 dni od dneva prejema informacije.

Vpis v vrtec sam po sebi ne pomeni tudi sprejema v vrtec. Obvestilo o rezultatu vpisnega postopka bo vodja vrtca poslal staršem oziroma zakonitemu zastopniku.

Točka a) 247. člena zakona II. iz leta 2012 o prekrških, o prekrškovnem postopku in evidenčnem sistemu prekrškov določa, da prekršek storijo starši oziroma zakoniti zastopniki, ki otroka, za katerega so določeni kot nadzorniki oziroma skrbniki, ne vpišejo pravočasno v vrtec.

Prvi dan vzgojno varstvenega dela v vrtcu: 1. september 2022

V kolikor ima otrok v enem vzgojnem letu več kot 10 dni neopravičenega izostanka, je vodja vrtca, v skladu z Vladno uredbo o izvajanju pristojnosti na področju otroškega varstva in skrbništva ter organiziranosti in pristojnostih skrbstvenega organa 331/2006. (XII.23.), dolžna o tem obvestiti pristojni skrbniški organ in službo otroškega varstva ter pristojni organ za izvedbo splošnega postopka o prekršku.

*Karel Holec
predsednik*

Porabske litere

Zveza Slovencev na Madžarskem ter Slavistično društvo
Prekmurja, Prlekije in Porabja
razpisujeta nagradni literarni natečaj
za pripadnike slovenske narodne skupnosti na
Madžarskem

Porabske litere 2022.

Literarni natečaj je namenjen trem kategorijam prijaviteljev:

- I. kategorija: učenci osnovnih šol,
- II. kategorija: srednješolci in študentje,
- III. kategorija: odrasli.

Vabimo vse zainteresirane, da se udeležijo natečaja in pošljejo pesmi, prozna ali dramska besedila. Prispevki so tematsko neomejeni, prijavitelji so pri izbiri teme svobodni.

Za pesemska besedila velja, da prijavitelji pošljejo najmanj pet pesmi. Pri proznih besedilih bo žirija poleg klasičnih žanrov (črtica, kratka proza, novela, povest, roman) upoštevala tudi potopisno, reportažno in spominsko prozo, pri dramskih besedilih pa vse žanre.

Prispevki so lahko napisani v knjižni slovenščini ali v »domanjoj rejči« – porabščini.

O dobitnikih nagrad v vsaki kategoriji bo odločala tričlanska žirija, ki jo sestavljajo po dva predstavnika Slavističnega društva Prekmurja, Prlekije in Porabja ter predstavnik Zveze Slovencev na Madžarskem. Odločitev žirije je dokončna.

Nagrade znašajo:

- I. kategorija: prva nagrada 300 €, druga nagrada 200 €, tretja nagrada 100 €;
- II. kategorija: prva nagrada 300 €, druga nagrada 200 €, tretja nagrada 100 €;
- III. kategorija: prva nagrada 500 €, druga nagrada 300 €, tretja nagrada 200 €.

V prvi kategoriji prejmejo nagrado v višini 200 € tudi mentorji nagrajenih učencev.

Prijavitelji naj svoje prispevke pošljejo v treh natisnjenih izvodih ali v elektronski obliki najpozneje do 30. septembra 2022 na naslov: Zveza Slovencev na Madžarskem, Gardonyijeva ulica 1, 9970 Monošter/Szentgotthárd oz. andreakovacs967gmail.com, nikoletta.vajda@gmail.com s pripisom »Literarni natečaj Porabske litere«. Prispevki naj bodo opremljeni z imenom in priimkom ter naslovom prijavitelja. Prispevki osnovnošolcev naj vsebujejo še podatke o mentorju/ici. Tipkopisov ne vračamo, ampak bodo shranjeni v arhivu Zveze Slovencev na Madžarskem. Prijavitelji dovoljujejo objavo svojih prispevkov v časopisu Porabje in v Porabskem koledarju.

Slavnostna razglasitev rezultatov natečaja in podelitev nagrad bo v mesecu decembru 2022 v Slovenskem domu v Monoštru.

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,
Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti,
Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS
za Slovence v zamejstvu in po svetu.
Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za
Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR
ali 52 USD.

Številka bančnega računa: HU75
11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUBB